

ЛЕСЯ МУШКЕТИК

Цьогоріч відзначає ювілей **Леся Георгіївна Мушкетик** – українська славістка, фольклористка, педагогиня, угрознавиця, перекладачка. Народилася Л. Мушкетик 25 вересня 1955 року в Києві в родині видатного українського письменника Юрія Мушкетика. У 1977 році закінчила слов'янське відділення філологічного факультету Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (нині – КНУ ім. Тараса Шевченка). Упродовж 1977–1978 років працювала в ЦНБ ім. Вернадського (нині – НБУВ), з 1978 року – в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, зараз – провідний науковий співробітник відділу української та зарубіжної фольклористики ІМФЕ. У 1988 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Слов'янознавча проблематика угорської фольклористики кінця XIX–XX ст.», у 2011-му – дисертацію доктора філологічних наук «Антропоцентризм народної казки Українських Карпат: на матеріалі української та угорської оповідальної традиції». Працювала на посаді доцентки кафедри фольклористики, виконувала обов'язки завідувачки кафедри літератур та мов народів України в КНУ ім. Тараса Шевченка (1988–1993, 1997, 2008). У 1994–1996 роках – викладачка (лекторка) української мови в Дебреценському університеті ім. Л. Кошута та Ніредьгазькому інституті (Угорщина). Л. Мушкетик є членкинею зовнішнього корпусу Угорської АН, Міжнародного угрознавчого товариства (Будапешт), почесною членкинею Угорського етнографічного товариства. У 2018 році отримала звання членкині-кореспондентки НАНУ. У 2013–2018 роках була головою Національної асоціації українців. Дослідниця є заступницею голови спецради ІМФЕ по захисту дисертацій, входить до атестаційних комісій з оцінювання наукових установ Президії НАН та Міністерства освіти та науки України.

Л. Мушкетик досліджує слов'янсько-угорські, українсько-угорські зв'язки у фольклорі та фольклористиці, культурі загалом. Це, зокрема, історія (з кінця XIX ст. по наш час) та сучасний стан слов'янської фольклористики в Угорщині («Славістичні студії в Угорщині: історія та сучасний стан» (2014), «Сучасна угорська етнологія: осередки, напрями, постаті» (2017)), а також фольклор українсько-угорського пограниччя. Зокрема про угорські переймання в українському фольклорі Закарпаття йдеться в монографії «Фольклор українсько-угорського порубіжжя» (2013), куди ввійшов також найповніший на сьогодні огляд історії фольклористики Закарпаття з розлогою бібліографією. Серед наукових зацікавлень дослідниці – казкознавство; вона оприлюднила монографії «Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі української та угорської оповідальної традиції» (2010) та «Персонажі української народної казки» (2014). У колі інтересів науковиці перебувають і питання рецепції морально-етичних поглядів народу у фольклорній традиції. Вона є автором 7 персональних та співавтором кількох колективних монографій, а також понад 300 наукових статей і рецензій в українських, угорських, польських, болгарських, білоруських наукових виданнях. Л. Мушкетик упорядкувала кілька фольклорних та фольклористичних збірників: «Під одним небом: Фольклор етносів України» (1997, разом з Л. Вахніною, В. Юзвенко), «Угорські народні казки» (2003, 2010) та ін. Підготувала низку статей до енциклопедичних словників «Художня культура південних і західних слов'ян» (2006) та «Українська славістична фольклористика XIX–XX ст.» (2019). Науковиця є однією з упорядників найбільшого нині двотомного угорсько-українського словника «Magyar-ukrán szótár» (Угорсько-український словник, 2005–2006).

Леся Георгіївна – заступниця головного редактора щорічника «Слов'янський світ», членкиня редколегій часописів «Народна творчість та етнологія», «Міфологія і фольклор» (Львів), щорічників «Наукові записки МАУ», «Література. Фольклор. Проблеми поетики» (КНУ), «Матеріали до української етнології», «Познанська україністика» та ін. Вона брала участь у багатьох наукових форумах: міжнародних конгресах українців (2005, 2009, 2013, 2018), славістів (1983, 1990, 1991, 2007), угрознавців (1991, 2006, 2016) різноманітних закордонних конференціях, підтримує стосунки з науковцями багатьох країн, зокрема зарубіжними славістами А. Золтаном, М. Мушинкою, М. Сополігою В. Новак, І. Крізою та ін.

Л. Мушкетик є фаховою перекладачкою з угорської мови українською, має в доробку 14 книжкових видань, є членкинею Національної спілки письменників України та зарубіжною членкинею Спілки письменників Угорщини, отримала Грамоту Дебреценського університету ім. Л. Кошута за заслуги у викладанні української мови (1997), відзнаки та премії за дві монографії (2013, 2014). У 2019 році нагороджена пам'ятною медаллю на честь 100-річчя НАН України.

Вітаємо Лесю Георгіївну зі славним ювілеєм! Бажаємо творчої наснаги в її наукових та перекладацьких обрядах, нових фольклористичних здобутків, здібних учнів та послідовників, родинного затишку та доброго здоров'я!

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України

СЕРГІЙ ТРИМБАЧ

Науковий колектив Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України вітає із 70-річчям визначного кінознавця, сценариста і педагога, старшого наукового співробітника відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології, заслуженого діяча мистецтв України **Сергія Васильовича Тримбача**. Понад чотири десятиліття пов'язують його з Інститутом. Після закінчення відділення української мови і літератури філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1973) він закінчив аспірантуру ІМФЕ (1979) й відтоді працює в його колективі. За цей час опублікував сотні кінознавчих статей про історію та актуальні проблеми екранних мистецтв у наукових й інших періодичних виданнях. Дослідницькі інтереси С. Тримбача зосереджені на вітчизняному кіномистецтві. Упродовж 1980–2010-х років він виступив координатором, упорядником і співавтором низки колективних праць з питань кіно, серед яких – «Олександр Довженко. Фільми. Малюнки. Задуми» (Київ, 1994), «Субверсії сюрреалізму в кіно Східної та Центральної Європи» («Subversionen des Surrealen im mittel- und osteuropäischen Film», Франкфурт-на-Майні, 2002), «Довженко і кіно ХХ століття» (Київ, 2004) та ін.

Багаторічне невтомне зацікавлення С. Тримбача мистецькими здобутками О. Довженка стало основою авторського фундаментального дослідження життя і творчості класика української кінематографії «Олександр Довженко. Загибель богів: ідентифікація автора в національному часо-просторі» (Вінниця, 2007), відзначеного Державною премією України імені Олександра Довженка (2008) за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва. Сергій Васильович був науковим редактором і співавтором вступної статті першого видання повної версії щоденників О. Довженка («Олександр Довженко. Щоденникові записи. 1939–1945». Харків, 2013), упорядником і першопублікатором збірки статей «Довженко без гриму» (Київ, 2014, у співавт.). Його праці вивели сучасне довшенкознавство на принципово новий рівень.

С. Тримбач є автором сценаріїв фільмів: «Важко перші сто років» (1997), «Богдан Ступка. Львівські хроніки» (1998), «Небилиці про Борислава» (1999), «Любов небесна» (2002), «Вічний хрест» (2003), «Небезпечно вільна людина» (2004), «Живі» (2008), «Довженко починається» (2009), «Райдуга в Каракумах» (2014) та ін.

Ювіляр викладав кінознавство в Інституті кіно і телебачення Київського національного університету культури і мистецтв, Інституті екранних мистецтв Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сергій Васильович виступає з лекціями про українське кіно в різних країнах світу, щороку бере участь у провідних міжнародних кінофестивалях, зокрема в Берлінському МКФ.

С. Тримбач входив до складу комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка (1992–1995, 2009–2011, 2015–2019) та комітету з Державної премії України імені О. Довженка (1994–1998, 2009–2012, голова комітету). Двічі поспіль його обирали головою Національної спілки кінематографістів України (2009–2013, 2013–2017). Був членом Національної ради з питань культури і духовності при Президентові України (2005–2010).

У свій ювілейний рік Сергій Васильович працює над кількома великими науковими проектами і сценаріями. Від душі бажаємо йому успіхів у всіх задумах, здоров'я і натхнення! Многая літа!

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України

ТЕОФІЛ РЕНДЮК

Цьогоріч **Теофіл Георгійович Рендюк** – доктор історичних наук, дипломат, історик, етнолог, письменник, журналіст, перекладач, Надзвичайний і Повноважний Посланник України, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України відзначає свій славний ювілей. Народився ювіляр 7 липня 1955 року в с. Цурень Глибоцького району Чернівецької області, згодом закінчив історичний факультет Чернівецького університету ім. Юрія Федьковича. У 1991 році захистив кандидатську дисертацію, а у 2012-му – докторську («Українці в Румунії та румуни в Україні: проблеми минулого та сучасне становище»).

Ювіляр є автором понад 700 публікацій, професійним перекладачем (володіє багатьма іноземними мовами). Його наукові дослідження, науково-популярні статті, рецензії видавалися українською, румунською, болгарською, угорською, французькою, польською, англійською та російською мовами. Т. Рендюк – талановитий письменник (зокрема, його перу належить двомовний роман «Чарівна усмішка»), блискучий публіцист і автор понад 150 газетних публікацій.

Теофіл Георгійович – член Національної спілки журналістів України та багатьох міжнародних товариств. Він є учасником та співорганізатором понад 100 міжнародних та всеукраїнських конференцій.

Перебуваючи з 1992 року на дипломатичній роботі, Т. Рендюк зробив значний внесок у розвиток української дипломатії в перші роки незалежності України. Він належить до тієї когорти дипломатів, які заснували та розпочали роботу Посольства України в Румунії. Тоді Т. Рендюк був першим консулом та першим секретарем з питань внутрішньої політики, преси, культури, освіти та національних меншин. Під час дипломатичної роботи в нього

виник великий інтерес до етнічних проблем. На основі широкої джерельної бази він вивчав вплив етнічного чинника на розвиток двосторонніх зв'язків українців і румунів. Дослідник уміло й доказово переконує, що суперечки про визнання молдован румунами є непростим процесом, що залежить від волі самих молдован. Він слушно вказує на важливість толерантності й взаємоповаги у вирішенні спірних питань міжетнічних взаємин. В Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського Т. Рендюк зайняв дуже актуальну на сьогодні нішу досліджень сучасних етнічних процесів в Україні та світі. Він написав до Української етнологічної енциклопедії ряд ґрунтовних статей, регулярно висвітлює свої наукові дослідження на сторінках журналу «Народна творчість та етнологія», бере активну участь у конференціях, круглих столах. Його аналітичне мислення зацікавлює багатьох фахівців з етнополітики, державних діячів.

Теофіл Георгійович доброзичливий колега, відповідальний і широко обізнаний дослідник. Бажаємо йому довголіття й плідної праці на ниві української науки, щасливих творчих років, злагоди та добра.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України

ВАЛЕНТИНА ПОНОМАРЕНКО

Цьогоріч ювілей відзначає музикознавець **Валентина Миколаївна Пономаренко**. Вона вже десять років плідно працює в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Її залучення до наукової роботи почалося ще за студентських часів. В. Пономаренко в 1981 році закінчила історико-теоретичний факультет Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського. Під час навчання вона набула досвіду польової роботи й опрацювання записаних матеріалів, здійснивши виїзди у складі студентських фольклорних експедицій (на чолі з В. Матвієнком) у села Броварського, Бородянського та Макарівського районів Київської області, Новгород-Сіверського району Чернігівської області, Олевського та Ємільчинського районів Житомирської області, а також відвідавши населені пункти Гомельської області (Білорусь). Була учасницею першого складу ансамблю «Древо» (1978–1988).

У 1980–1987 роках В. Пономаренко працювала консультантом з фольклору в правлінні Музичного товариства України, а також займалася організацією та проведенням науково-практичних семінарів з фольклору, циклу концертів для творчої молоді із запрошенням автентичних народних колективів з різних регіонів України. У цей період діячка була членом оргкомітету та журі радіоконкурсу «Золоті ключі», ведучою серії телепрограм «Перлини душі народної», присвячених українському фольклору. Крім того, вона продовжувала займатися польовою роботою і відвідала, зокрема, села Пирятинського та Лубенського районів Полтавської області, Макарівського району Київської області, Добровеличківського та Кіровоградського районів Кіровоградської області. Записи із цих експедицій зберігаються в домашньому архіві Валентини Миколаївни.

Багаторічна професійна діяльність пов'язала В. Пономаренко з державним спеціалізованим видавництвом «Музична Україна». Працюючи там з 1987 до 2010 року, вона стала редактором низки фольклорних видань. Серед них – «Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка» (частина перша; 1990), «Українські народні пісні, наспівані Д. Яворницьким. Пісні та думи з архіву вченого» (1990), «Опыт записи фонографом українських народних песен» Є. Ліньової (1991), «Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського» (1995), «Українська народна музична творчість: посібник для вищих та середніх учбових закладів» А. Іваницького (1998) та багато ін. Шановна ювілярка займалася також упорядкуванням пісенників «Червона калинонька» (1988), «Українські народні пісні про кохання» (1990), а в часопису «Українське музикознавство» вийшла її наукова стаття «Дослідження локальної народно-пісенної традиції як основа діяльності творчинного фольклорного ансамблю» (успів авторстві з Є. Єфремовим; 1989).

З 2010 року В. Пономаренко працює у відділі музикознавства та етномузикології ІМФЕ ім. М. Т. Рильського на посаді молодшого наукового співробітника, а протягом 2012–2018 років була вченим секретарем відділу. Результати її наукової діяльності опубліковані, зокрема, у розділах таких колективних праць і монографій: «Українська музична енциклопедія» (т. 4; 2018), «Українська музична культура: глобалізаційні виклики та національні реалії» (2019), також вона є редактором і членом авторського колективу монографії «Музичний фольклор України та традиційне виконавство в умовах глобалізації».

Багато праці В. Пономаренко докладає до впорядкування архівів, видання й перевидання наукової спадщини С. Грици. Вона є редактором-упорядником збірника наукових статей «Музична україністика: сучасний вимір» (2013) на її пошану, підготувала статтю «Софія Йосипівна Грица: наставник і учитель», опубліковану в журналі «Українське мистецтвознавство» (2017). Крім того, Валентина Миколаївна продовжує копітку працю над виданнями серії «Регіонально-жанрова антологія українського музичного фольклору» і темою «Музичний фольклор Східного Полісся».

Валентина Миколаївна належить до того унікального й офірного типу людей, дослідників і редакторів, без яких будь-яка творча, збирацька, наукова і видавнича робота просто зупиняється. Численні названі й не названі тут етномузикологи, композитори і виконавці України можуть підтвердити це при першій-ліпшій згадці про цю чуйну, толерантну, високоерудовану й фахово бездоганну Людину-громадянина з великою душею фольклориста-польовика, виконавця-реконструктора, науковця і суворого редактора дослідницьких, композиторських та виконавських публікацій.

Від імені всіх колег науково-фольклористичного цеху сердечно вітаємо нашу дорогу поєстру – покровительку і хранительку безцінних скарбів традиційної музики українців, з її величним ювілеєм! Із роси, і з води! Хай кожне «коліщатко» Вашої великої душі і серця ще довго-довго обертає величний «механізм» нашої правничої музичної традиції та наукового знання про неї, потверджуючи її первісну архетипову вартісність і незнищеність у вирі нинішнього незбагненного світу!

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України